OM

DEN GERMANISKA RAS-TYPEN

FÖREDRAG

VID NEDLÄGGANDET AF PRÄSIDIET I K. VETENSKAPS-AKADEMIEN 1901

AF

GUSTAF RETZIUS

STOCKHOLM
AFTONBLADETS AKTIEBOLAGS TRYCKERI
1901

Om den germaniska ras-typen.

Frågan om de europeiska folkens rasförhållanden har i senare tider alltmer kommit fram på dagordningen och blifvit föremål för omfattande utredningar.

Blumenbach, den fysiska antropologiens fader, uppfattade ännu, i likhet med Linné, Europas befolkning, med undantag af lapparna, såsom en *enhetlig* ras, utgörande den hvita eller *kaukasiska* varieteten.

Först genom Anders Retzius' undersökningar, hvilka år 1840 först framställdes för denna akademi, men icke framlades i tryck förrän år 1842, blef det ådagalagdt, att Europas befolkning ingalunda är så enhetlig som förut antagits, utan att den inom sig sluter flera slag af etniska element, som med afseende på hufvudskålsformen erbjuda vidt skilda karaktärer. Han visade nämligen i sin för antropologien banbrytande afhandling *Om formen af Nordboernes kranier*, att svenskarnas kranieform är helt olik, icke blott lapparnas och finnarnas, utan äfven de slaviska folkens.

Under de tvenne decennier (1840—1860), hvarunder han, allt intill sin död, egnade sig åt antropologiska forskningar, utvidgade och bekräftade han sin lära om de europeiska folkens rasförhållanden. Han visade sålunda, att de nordliga och nordvästliga länderna i vår världsdel äro bebodda af folk, hvilkas kranieform är dolikocefal och öfverensstämmer med svenskarnas, hvarför ock dessa folk böra betraktas såsom *germaniska*, här-

stammande från eller beslägtade med Forngermaniens bebyggare. Till denna folkgrupp räknade han svenskar, norrmän, danskar, holländare, engelsmän, fransmän af germanisk stam och tyskar af germanisk stam.

I det östra Europa åter, Ryssland med Polen, Österrike med Böhmen samt i allmänhet i de slaviska länderna, fann han en befolkning med en helt annan, en brakycefal hufvudskålsform. Men därjämte uppdagade han, att såsom en fortsättning häraf tvärs igenom hela mellersta Europa, nämligen: genom Bayern, Würtemberg, Baden, Schweiz, norra Italien och Frankrike, sträcker sig ett bredt bälte af svarthåriga, brakycefala folk. Han ansåg såsom sannolikast, att i de tyska länderna dessa brakycefaler vore af slaviskt, i Schweiz och Italien af rhätiskt-pelaskiskt eller tuskiskt och i Frankrike af baskiskt ursprung.

De forskningar, som under de senaste fyra årtiondena af det förflutna seklet utförts för utredning af de europeiska folkens antropologi, hafva småningom i allt väsentligt bekräftat dessa Anders Retzius' läror. Delvis hafva de ifrågavarande forskningarna verkställts i en mycket omfattande skala. Man har icke blott mätt talrika skeletterade kranier, utan ock utfört stora statistiska undersökningar å ländernas lefvande befolkningar. I Tyskland har man väl ännu icke erhållit en hela landet omfattande antropometrisk utredning — det synes som om man ryggat tillbaka för de väntade resultaten — utan man har nöjt sig med undersökningar af hår-, hud- och ögonfärgen hos skolungdomen, men i stället utfört dem i så mycket större skala, å öfver 5½ millioner individer; Rudolf Virchow, som bearbetat detta material, har ådagalagt, att man i Tyskland kan urskilja väsentligen trenne bälten, hvilka löpa från öster till väster; det nordliga visar i öfvervägande grad en

utbredning af blondt hår och blåa ögon, det södra bältet däremot af mörkt (brunt eller svart) hår och bruna ögon; midtbältet innehåller företrädesvis blandningsfärger af blondt och brunett. Alltså tilltager den mörka färgen mot söder och den ljusa mot norr, eller, med andra ord, pigmenteringen ökas mot söder.

De härmed likartade undersökningar, som utförts i Belgien, Schweiz, Österrike m. m. på tillsammans omkring 10 millioner individer, utvisa, att de i Tyskland sålunda iakttagna pigmenteringsbältena sträcka sig vidare mot öster och väster, och att den brunetta typen med bruna ögon når söderut, utöfver Schweiz, till det nordliga Italien.

Kranieformen hos Europas folk har visserligen icke blifvit undersökt i lika stor omfattning som hår- och ögonfärgerna; men hvad man därom känner ger dock en ganska god inblick i förhållandena. Dels genom mätningar å stora serier af kranier, dels genom statistisk undersökning af värnpligtige har man bekräftat Anders Retzius' nämnda upptäckt, att ett bredt bälte af brakycefali sträcker sig från Ryssland genom Österrike, Sachsen, Bayern, Würtemberg, Baden, Schweiz och norra Italien äfvensom genom Frankrike ända till Atlantiska hafvet, hvaremot norr och söder om detta bälte dolikocefali och mesocefali äro mer eller mindre förherrskande. I vissa delar af det brakycefala bältet, såsom t. ex. i Tyrolen och Schweiz, är brakycefalien så rådande, att 80% till 90% af den nuvarande befolkningen hafva en hufvudskålsindex af icke mindre än 83—85. Och i detta bälte äro tillika den bruna till svarta hårfärgen, den mörkare hudfärgen och de bruna ögonen i öfvervägande antal förhanden.

Men här i dessa samma länder fann man vid undersökning af vissa forngrafvar kranier af en helt annan form,

långsträckta, äkta *dolikocefala* kranier. Tacitus hade skildrat Germaniens befolkning såsom ljuslätt och blåögd; men emedan germanerna på hans tid plägade bränna sina döda, eger man ingen säker kännedom om dessa germaners *kranieform*. Från den period som följde därefter, och särskildt från det 5—8 århundradet, finnas emellertid i södra och mellersta Tyskland stora graffält, i hvilka liken jordats obrända, i grafvar som ligga uppradade tätt invid hvarandra. De i dessa s. k. Reihengräber anträffade kranierna visa mestadels en afgjordt dolikocefal form, alldeles öfverensstämmande med den som Anders Retzius beskrifvit såsom typisk för de germaniska folken. Samma är förhållandet med de kranier, som anträffats i forngrafvar i Schweiz, i en del af Österrike och i Ryssland. I samma trakter, där nu befolkningen är utprägladt *brakycefal,* hafva således dessförinnan bott *dolikocefala* folk, hvilka småningom undanträngts af brakycefalerna. Och dessa brakycefaler, hvilka antagligen mest utgjorts af slaviska element, hafva mer och mer utbredt sig norrut, så att äfven i det nordliga Tyskland de egentliga germanerna numera antagligen äro i minoritet, om ock exakta siffror ännu saknas. Rudolf Virchow, som år 1876 särskildt undersökt Frieslands befolkning, emedan han ansåg den höra till de mest ursprungliga, minst blandade germaniska resterna, fann densamma visserligen mesocefal, men med stark lutning åt brakycefalien samt därjämte mycket kamäcefal (eller låghufvad). Virchow, som ogärna syntes vilja antaga det tyska folkets under det senaste årtusendet småningom försiggångna omvandling från dolikocefala germaner till brakycefala slaver eller kelter, framkastade på grund af sina undersökningar af friesernas kranieform den tanken, att germanerna kanske aldrig varit verkliga dolikocefaler, liksom ock att slaverna måhända icke varit brakycefaler. Men Virchow's

framställning af friesernas kranieform har sedan visat sig icke vara riktig. Dels har han haft ett alldeles för litet antal kranier till sitt förfogande, dels har han dömt på grund af de nuvarande förhållandena i Friesland. I ett år 1900 utkommet arbete har nämligen FOHNER ådagalagt, att detta lands nuvarande befolkning ingalunda är så ren som VIRCHOW antagit, utan tvärtom företer samma slags blandning som det öfriga Nordtyskland, men att däremot de kranier, som anträffats i forngrafvarna, likna kranierna i Sydtysklands Reihengräber. De gamla germanerna vid Nordsjökusten, säger han, voro dolikocefaler likaväl som deras verkliga stamfränder i det öfriga tyska riket.

Allt synes därför bevisa riktigheten af det antagandet, att Tysklands gamla germaner utgjorde ett dolikocefalt, blondt och blåögdt folk. Därmed är dock icke sagdt, att de icke redan i forntiden i sig upptagit främmande element. Tvärtom vet man ju, att de hade för sed att göra sina fiender till slafvar; och mer och mer har man sökt visa, att de togo sina slafvar äfven ur de folk, som de funno före sig i de länder där de slogo sig ned och som de därvid underkufvade. På detta sätt är det lätt begripligt, att äfven, om än jämförelsevis fåtaliga, brakycefala element ingått i de germaniska folkens sammansättning. Man får därför icke begära, att de forna germanerna skulle utgöra en alldeles ren och oblandad ras, hvilket väl knappast något folk på jorden är, men till sin stora, hufvudmassa tillhörde de en bestämd rastyp med utpräglade raskaraktärer.

Det är dock icke i Tyskland som man numera må söka de rena återstoderna af den forna germaniska folkstammen. Språket finnes kvar, men folket är, i stort sedt, ett annat. Denna sanning, huru motbjudande den än må vara för den

tyska nationalkänslan, har dock alltsedan den först af Anders Retzius uppdagades, småningom börjat tränga igenom äfven i Tyskland, åtminstone i de tyska anatomernas och antropologernas krets. Jag erinrar mig redan för länge sedan af en af vår Akademis ledamöter hafva hört berättas, huru han, som hemifrån erhållit uppdrag att skaffa några äkta germaniska kranier, i Leipzig af Ernst Heinrich Weber erhöll det karakteristiska svaret »Lieber Freund, hier finden sie keine Germanen!» Jag tror, att samma svar borde af de sakkunnige afgifvas på många, om icke de flesta, orter i Tyskland. I alla händelser äro numera de äkta, oblandade germanerna därstädes förhanden i en jämförelsevis ringa proportion.

Men nu återstod den frågan: Äro verkliga germaner att finna annorstädes?

Ofvan nämndes, att redan Anders Retzius ansåg de skandinaviska folken, holländarna och engelsmännen vara af germanisk stam, och han kallade den *svenska* dolikocefala kranieformen *germanisk*. Då det nu befunnits, att denna i allt väsentligt öfverensstämmer med den form som de kranier förete, hvilka anträffats i vissa af Tysklands forngrafvar, die Reihengräber, om hvilka fornforskarna äro ense, att de härröra från äkta germaniska folk, så synes ju denna hans åsigt hafva vunnit en stark bekräftelse.

För kännedomen om den germaniska hufvudskålsformen liksom om de gamla germanernas raskaraktärer i allmänhet är alltså en omfattande undersökning af de *skandinaviska* folkens antropologi af stor betydelse.

I *Norge* har sedan åtskilliga år tillbaka doktor C. O. E. Arbo varit sysselsatt med att i stor omfattning studera folktyperna. Af hans hittills offentliggjorda arbeten framgår, att det stora flertalet af Norges befolkning är dolikocefalt eller

mesocefalt, högväxt, ljushårigt och blåögdt, resp. af germanisk typ, men att utmed landets kust finnes en befolkning, som i öfvervägande grad företer brakycefali jämte lägre växt och mörkare hårfärg och hvilken därför betraktats såsom tillhörande en annan ras.

I *Danmark* hafva hittills endast föga omfattande undersökningar i denna riktning utförts, men på grund af hvad man därutinnan känner, synes den dolikocefala, högväxta, ljuslätta och ljusögda typen vara öfvervägande i detta land.

Då man i senare tider t. o. m. börjat söka germanernas urhem vid Östersjöns stränder, ja i själfva *Skandinavien*, har det blifvit af allt större intresse att egna dess befolkning en alla dess delar *omfattande statistisk antropologisk undersökning*. En sådan hade väl redan på flera håll länge varit påtänkt äfven i vårt land, men med de fåtaliga krafter, som stodo till buds för ett så tidskräfvande arbete, och de svårigheter och kostnader, som det beräknades medföra, blef dess verkställande uppskjutet ända till åren 1897 och 1898, då efter beslut af Svenska Sällskapet för antropologi och geografi, under ledning af mig och n. v. professor V. Hultkrantz samt med tillhjälp af en vald trupp af svenska läkare och kandidater, begge dessa års hela kontingenter af den 21-åriga beväringen med regeringens tillstånd undergingo en möjligast ingående antropologisk undersökning. I allt undersöktes sålunda omkring 45,000 man, såväl i afseende på sin kroppslängd i stående och sittande ställning, som ock på sin famnbredd, sin hufvudlängd och hufvudbredd, sin ansigtsform, sin hår- och ögonfärg. I tabellerna antecknades därjämte födelseorten för såväl de undersökta individerna själfva som för deras föräldrar.

Bearbetningen af detta stora material har uppdragits åt mig att ombestyra. Jag har härför med mig associerat anatomie

professorn vid Lunds universitet Carl M. Fürst, som af alla primärundersökarna utfört det största arbetet. Sedan ungefär halftannat år hafva vi — och i första rummet prof. Fürst — varit sysselsatta med att öfvervaka omflyttningen och utmönstringen af de i de olika inskrifningsområdena intagna främmande elementen, dessa områdens öfverförande till landskapsindelning, äfvensom med uppgörandet af de sammanfattande tabellerna. Under denna vinter har den egentliga slutbearbetningen kunnat begynnas, men torde icke kunna afslutas förrän i höst. Arbetet föreligger således ännu icke färdigt, men då det redan lämnat åtskilliga resultat af högt vetenskapligt intresse, så har jag ansett mig böra i dag, i samband med en liten revy öfver vår kännedom om de germaniska elementens rasutbredning i andra länder, lämna Akademien några kortfattade meddelanden om de resultat, till hvilka vi kommit. Jag skall därvid inskränka mig till några få frågor och synpunkter och särskildt behandla några af kroppsmåtten, nämligen kroppshöjden och hufvudmåtten. Vi hafva nämligen så fördelat tabellernas bearbetning, att jag åtagit mig behandlingen af måtten och prof. F st hår- och ögonfärgerna, hvarefter vi tillsammans skola bearbeta de kombinerade förhållandena.

Hvad då först *kroppslängden i stående ställning* beträffar, så bekräfta dessa undersökningar den erfarenheten, att svenskarna höra till jordens mest högväxta folk. Prof. Hultkrantz, som haft till sitt förfogande de tabellariska uppgifter öfver värnpliktiges längd, hvilka sedan 1887 årligen insändes till landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition från landets 31 inskrifningsområden, och i hvilka finnas upptagna *samtliga*

vid mönstringarna närvarande, alltså äfven de som på grund af sjukdom, undermålighet m. m. från öfningarna befriats, fann hos de till åren 1887—1894 hörande 232,367 tjuguettåringarna — efter utförande af de nödiga korrigeringarna — såsom total medellängd *169,51* centimeter. Då emellertid kroppens tillväxt icke är fullbordad vid 21 års ålder, utan beräknats fortgå ännu några år och ökas med ungefär 10 mm., så skulle *medellängden för fullvuxna svenska män utgöra 170,51 c.meter.* Detta mått öfverensstämmer ganska nära med hvad man funnit hos andra folk af germanisk härkomst, såsom norrmän, danskar, nordtyskar, (Schleswig), engelsmän och nordamerikaner, men är större än hos sydtyskar, ryssar och romanska folk. Endast norrmän, skottar och i ännu högre grad nordamerikaner hafva visat högre siffror än svenskarna.

Enär i våra tabeller icke ingå de från beväringen uteslutna, näml. de i armén upptagna och de undermåliga, kan en direkt jämförelse med Prof. Hultkrantz's resultat icke ega rum, men efter vidtagen korrektion befinnes *vår* medellängdsiffra ändock högre än hans. Detta kan vara af intresse därför, att man med hänsyn till kroppslängden såväl hos svenskarna som hos flera andra folk ansett sig kunna konstatera en under senare tid märkbar ökning.

Det mått vi funnit för totalmedellängden är *170,88 cm.* Antalet af storväxta (170 cm. och däröfver) belöper sig till 59,2 %, hvilket tal äfven är högre än det som Hultkrantz erhållit. Icke mindre än 32,7 % tillhöra femtalsgruppen 170—174 cm., och af dessa hafva 7,7 % måttet 170 cm., 6,8 % måttet 171 cm., 6,8 % måttet 172 cm., 5,8 % måttet 173 cm., 5,6 måttet 174 cm. och 5,6 % måttet 175 cm.

Detta om Sveriges folk i dess *helhet.*

Befolkningen i de *olika landskapen* företer emellertid anmärkningsvärda olikheter.

Ordnade i följd efter medeltalet af kroppslängden, med det högsta måttet såsom utgångspunkt, förete landskapen, med uppförande af Öland och hufvudstaden Stockholm såsom särskilda landsdelar, följande skala:

Gotland	172,744	cm.
Härjedalen	172,609	»
Hälsingland	172,324	»
Bohuslän	172,136	»
Jämtland	171,680	»
Dalsland	171,516	»
Medelpad	171,474	»
Västergötland	171,351	»
Stockholm	171,320	»
Södermanland	171,186	»
Öland	171,179	»
Gestrikland	171,162	»
Ångermanland	171,098	»
Värmland	170,943	»
Dalarne	170,760	»
Småland	170,758	»
Uppland	170,690	»
Halland	170.534	»
Nerike	170,476	»
Östergötland	170,446	»
Västmanland	170,338	»
Skåne	170,334	»
Västerbotten	170,279	»
Blekinge	170,048	»
Lappland	169,096	»

Häraf synes, att medelkroppslängden är allra störst på *Gotland*, därnäst i *Härjedalen*, *Hälsingland* och *Bohuslän*. Medel-

talet för Sverige (170,879 cm.) infaller emellan talen för Värmland och Dalarne, som således intaga sin plats i midten af serien, och först efter Dalarne kommer Småland. Egendomligt nog befinna sig Skåne och Blekinge, med Västerbotten mellan sig, närmast Lappland, som företer minimitalet, hvaremot Jämtland står högt upp, närmast efter Bohuslän. Att Västerbotten och Lappland visa så låga tal, kan delvis förklaras däraf, att finska och lappska element ingå i dem. Eljest är det svårt att gifva någon förklaring öfver medellängdens olikhet i de olika landskapen. I utlandet har man väl sökt finna orsaken till sådana differenser, dels i olika näringsvilkor, dels i den omgifvande naturens olika beskaffenhet, såsom bergs- och slättland. Hos oss utgör, såsom tabellen visar, detta icke någon antaglig, i alla händelser icke någon tillräcklig förklaringsgrund för de ifrågavarande differenserna.

Den *andra* frågan som jag här i detta anförande skall beröra, gäller *hufvudets form* hos det svenska folket.

Alltsedan Anders Retzius' framställning af hufvudskålsformerna och deras indelning i dolikocefala och brakycefala har denna hufvudformens beskaffenhet utgjort en af antropologiens allra vigtigaste karaktärer. Förhållandet mellan hufvudets längd och dess bredd, den s. k. hufvudindex eller den Retzius'ska formeln, har blifvit den formel, efter hvilken man i främsta rummet i kraniologiskt hänseende grupperat folken. De undersökningar, som vidtagits för att utreda detta spörsmål, hafva utförts dels å skelletterade *kranier*, dels å lefvande *individers* hufvud. I följd af hufvudsvålens tjocklek utfalla naturligtvis dessa båda slag af mått något olika. För att kunna jämföra

dem med hvarandra måste därför en korrektion å ettdera af dem vidtagas. Man har i allmänhet enat sig om att från längd-bredd-index af den lefvande individens hufvudmått afdraga 2 enheter, hvarigenom man med tämligen stor noggrannhet erhåller måttet å hans kranium, så att då t. ex. denna hans hufvudindex är 77, blir hans beräknade kranieindex 75.

Efter dessa orienterande uppgifter, skall jag nu öfvergå till en kortfattad framställning af de resultat, till hvilka våra på mätningen af de circa 45,000 beväringsmännens hufvuden grundade undersökningar ledt.

Man har därvid att taga frågan i betraktande ur olika synpunkter. Dels gäller det att utreda *utbredningen af dolikocefali och brakycefali* i vårt land, d. v. s. att bestämma *procenten af dolikocefala och brakycefala individer* såväl i *Sverige i dess helhet* som i de *olika landskapen*. Dels gäller det ock att uträkna medeltalet, *medelindex*, såväl *för hela Sverige* som för *landskapen, hvart för sig*.

Gränsen mellan dolicocefalien och brakycefalien fastställde Anders Retzius till 80, d. v. s. att alla längd-bredd-indices under 80 tillhöra dolikocefaliens och att alla sådana indices från och med 80 och uppåt i skalan tillhöra brakycefaliens grupp. Redan Anders Retzius erkände tillvaron af mellanformer mellan dolikocefaler och brakycefaler, men han ville uppenbarligen icke tillerkänna dem någon större betydelse. *Welcker* och *Broca* åter uppställde en särskild sådan grupp, som fått namn af *mesocefaler* med en index af 75—80 enligt den tyska bestämmelsen, d. v. s. att mesocefalien inföll inom den förra dolikocefaliens gränsområde och utgjorde dess öfre

afdelning. I senare tid har man åter alltmera börjat frångå uppfattningen af mesocefalien såsom en särskild kategori och betraktar den hälst såsom en blandningsform mellan doliko- och brakycefali. Man har därför mer och mer börjat att återgå till ANDERS RETZIUS' åskådning och att antaga blott tvänne principala former, dolikocefali och brakycefali. Vid beräknandet af index sättes hufvudets längd lika med 100 och uträkningen sker med enkel regula de tri, d. v. s. $\frac{100 \times \text{bredden}}{\text{längden}}$.

För hela Sverige befinnes, då man efter afräknandet af några främmande element sammanslår de båda årens kontingenter, eller tillsammans 44,941 man, procenten af *dolikocefaler utgöra 87 % och af brakycefaler endast 13 %*. Betraktar man hvartdera årets kontingent för sig, så visa de en anmärkningsvärd öfverensstämmelse, alltså för 1897 års 87,3 % och 12,7 % samt för 1898 års resp. 86,6 och 13,4 %.

Dessa på grund af ett så ofantligt material grundade procental bekräfta således på ett frappant sätt ANDERS RETZIUS' lära om det svenska folkets så vida öfvervägande dolikocefali.

Då man besinnar, att de i våra gånggrifter och hällkistor funna kranier utvisa, att sedan stenåldern befolkningen varit blandad, i det att bland de till antalet betydligt talrikare dolikocefala kranierna anträffats några få brakycefala, och att ett liknande förhållande egt rum äfven under brons- och järnåldern, så ligger det antagandet nära, att samma raselement bebott vårt land ända från stenåldern och att den nutida befolkningen i väsentlig mån härstammar från de förhistoriska åldrarnas. I kraniernas form och beskaffenhet finnes det ingenting som talar emot ett sådant antagande. Men väl hafva under tidernas lopp från olika håll smärre tillskott af nya raselement tillkommit. Sålunda hafva i norr lappar och i synnerhet finnar inflyttat i

landet. I söder hafva tyskar, delvis af slavisk stam, polackar och judar sedan åtskilliga århundraden immigrerat, dels såsom handlande och yrkesidkare till städerna och dels såsom landtbrukare m. m. till landsbygden. Ändtligen hafva valloner i icke ringa antal från Belgien flyttat öfver till Uppland och Östergötland samt vidare spridt sig till våra bergsbygder och bruk. Då man granskar vår adelslängd och ätternas ursprung, eller då man genomögnar t. ex. Stockholms adresskalenders namnlängd, skall man finna huru betydande inflyttningen till Sverige från andra europeiska länder under århundradenas förlopp varit. Det svenska folket i våra dagar är således icke någon ren, oblandad ras, men icke dess mindre är det helt visst ett af de minst blandade folk i Europa. Härför vittna ock i hög grad de ofvannämnda procentförhållandena. Oaktadt både finnar, lappar slaver och valloner till sin hufvudtyp äro brakycefaler, är dock procenten af brakycefaler i det nutida svenska folket icke mer än 13.

Om man fördelar dolikocefalerna i äkta dolikocefaler och mesocefaler, så befinnas de förra utgöra 30,1 %, de senare 56,9 %.

Undersöker man vidare, huru procenttalen ställa sig i *de olika landskapen*, så finner man följande högligen intressanta förhållanden:

I nordliga och sydliga delarna af Sverige är brakycefalien jämförelsevis mera representerad, nämligen mest i *Lappland*, där den tillhör öfver 23 % af befolkningen och i *Västerbotten* fulla 19 % däraf; äfven *Ångermanland* har en hög procent, fulla 18 %, af brakycefali. I söder visar å andra sidan *Skåne* ej mindre än 18,60 %, Småland 15,75 %, Blekinge och Gotland äfven öfver 15 % och Halland öfver 14 %. Men äfven närmare landets midt finnes i *ett* landskap brakycefalien företrädd

af en hög siffra, nämligen i *Uppland* af nära 21 %. Detta är så mycket märkligare, som Upplands grannlandskap i söder, *Södermanland*, näst *Dalsland*, som har allenast 4,86 % brakycefaler, företer lägsta procenttalet, 5,03 %; Västmanland har blott 7,92 %, Gestrikland 10,60 % och Dalarne 7,17 %.

Om man ordnar landskapen i följd med hänsyn till procenten af dolikocefali och brakycefali, så blir ordningen sålunda:

	dolikoc.	brakyc.	äkta dol.	mesoc.
Dalsland	95,14	4,86	45,14	50,00
Södermanland	94,97	5,03	46,85	48,12
Dalarne	92,83	7,17	43,62	49,21
Härjedalen	92,55	7,45	32,98	59,57
Nerike	92,49	7,51	41,17	51,32
Västmanland	92,08	7,92	38,37	53,71
Värmland	91,89	8,11	37,61	54,28
Bohuslän	90,63	9,37	31,50	59,13
Öland	90,08	9,92	28,57	61,51
Jämtland	89,99	10,01	37,05	52,94
Medelpad	89,88	10,12	31,61	58,27
Helsingland	89,73	10,27	32,81	56,92
Gestrikland	89,40	10,60	33,49	55,91
Västergötland	88,55	11,45	30,54	58,01
Stockholm	88,46	11,54	30,19	58,27
Östergötland	87,74	12,26	34,54	53,20
Halland	85,79	14,21	27,10	58,69
Blekinge	84,92	15,08	23,70	61,22
Gotland	84,75	15,25	20,13	64,62
Småland	84,25	15,75	25,54	58,71
Ångermanland	81,95	18,05	25,97	55,98
Skåne	81,40	18,60	18,71	62,69
Vesterbotten	80,97	19,03	21,07	59,90
Uppland	79,02	20,98	23,94	55,08
Lappland	76,33	23,67	16,94	59,39

Häraf visar det sig tydligen, att ett bredt band med största frekvens af dolikocefali (95,14—90,63 %) går tvärs öfver de mellersta delarna af Sverige, genom *Dalsland, Nerike, Södermanland, Västmanland, Dalarne, Härjedalen, Värmland, Bohuslän;* att därnäst kommer ett något nordligare bälte: *Jämtland, Medelpad, Hälsingland, Gestrikland*, med något högre frekvens, nämligen 89,99—89,40 %, och därnäst söder om det starkt utpräglade dolikocefala bältet ett något mindre dolikocefalt sådant, bestående af *Västergötland* och *Östergötland* med resp. 88,55 och 87,74 %. Därefter kommer det ofvannämnda sydliga bältet af *Halland, Småland, Gotland, Blekinge* och *Skåne* med 85,79—81,40 %. Slutligen finnes i norr den stora region som består af *Ångermanland, Västerbotten* och *Lappland*, i hvilken frekvensen af dolikocefali utgör blott 81,95—76,33. Tvänne märkliga undantag från denna bälteanordning bildas af det ofvan anförda *Uppland* med sin relativt låga frekvens af dolikocefali (76,33 %) och *Öland* med sin ganska höga frekvens 90,08, hvilken ö så betydligt skiljer sig från grannlandet Smålands (84,25 %) såväl som från grannön Gotlands (84,75 %).

Med afseende på tydningen af dessa olikheter har jag redan sökt här gifva några antydningar om förhanden varande inblandningar af mera brakycefala folkelement, framför allt af finnar, lappar, valloner och tyska slaver, hvilka tillblandningar naturligen till icke ringa del förklara den jämförelsevis större frekvensen af brakycefali i de nämnda landskapen.

Det har äfven sitt intresse att undersöka relationen mellan procenttalen af *äkta dolikocefaler* (längd-bredd-index af 75 % och därunder) och af *mesocefaler* (index: 75,1 t. o. m. 79,9). Det visar sig då, att om än de senare alltid öfverväga i antal, så är i de mera dolikocefala landskapen denna öfvervigt i allmänhet ringa, t. ex. i Dalsland äkta dol. 45,14 % och mesoc.

50,00 %, i Södermanland 46,85 % och 48,12 %, i Dalarne 43,62 % och 49,21 %). I de landskap däremot, i hvilka brakycefalien är mera talrik, är proportionen mellan äkta dolikocefaler och mesocefaler på ett i ögonen fallande sätt förändrad, i det att mesocefalien betydligt öfverväger, t. o. m. med dubbla och tredubbla belopp; så är i synnerhet förhållandet i Lappland, Västerbotten, Skåne, på Gotland, i Blekinge m. fl., men äfven, om än i mindre grad, i Ångermanland, Småland, Uppland, Västergötland m. m. Detta visar en större tendens åt brakycefali, en större blandning (korsning) med sådana element.

En annan fråga, som med afseende på hufvudets form erbjuder stort intresse, är den angående hufvudets *medelindex* såväl i landet i dess helhet som i de särskilda landskapen. Med denna medelindex för en viss gifven befolkningskontingent menas det medeltal som erhålles ur samtliga hufvudets längd-bredd-indices för denna kontingent. Äfven här är naturligtvis att beakta skilnaden mellan hufvudets och kraniets indices, hvarvid, såsom ofvan är nämdt, då måtten äro tagna å lefvande individer, kraniets indextal vinnes genom att från hufvudets afdraga 2 enheter.

Då sedan gammalt beräkningarna för dolikocefali och brakycefali afse kraniets, icke det af hud betäckta hufvudets mått, skall jag här upptaga endast *kraniets*.

För *hela Sverige* utgör denna medelindex för förhållandet mellan kraniets längd och bredd, beräknad efter måtten å 44,941 man, *75,855* (eller i afrundadt tal 75,86 eller ännu mera afrundadt 75,9). Denna index faller inom *dolikocefaliens* område, inom den afdelning däraf som utgör *mesocefalien*, men lågt ned i densamma i närheten af den äkta dolikocefalien.

Vid jämförelse med de indextal för svenskarnas kranier som förut erhållits genom Anders Retzius', G. v. Düben's och E. Clason's mätningar å kranier, finner man att denna index är lägre än de förstnämnda båda forskarnas och att svenskarna i själfva verket äro *än mera dolikocefala* än hvad de antagit. Vår index står åter nära E. Clason's äfvenledes å ett antal kranier erhållna indices, men då han skiljer mellan tvänne former, den ovala-mesocefala och den elliptiska-dolikocefala, är det ej lämpligt att här göra en fullständig jämförelse.

Den ifrågavarande medelindex är emellertid vunnen ur hela det föreliggande materialet, således ur såväl de 87 procenten dolikocefaler som de 13 procenten brakycefaler tillsammanslagna. Ville man uträkna medelindex för hvar och en af dessa grupper särskildt, skulle man för den dolikocefala, så vida öfvervägande delen af svenska folket, som väl ock utan allt tvifvel är att betrakta som den ursprungliga svenska rasen, erhålla en ännu lägre, än mera dolikocefal medelindex. Äfven skulle det vara af intresse att beröra frågan om de särskilda medelindices för dolikocefaliens båda afdelningar, den äkta dolikocefalien och mesocefalien, men tiden medgifver det icke.

Jag skall därför öfvergå till en granskning af den egentliga *medelindex i de skilda landskapen.*

Om man ordnar dem i serie efter deras medelindex, blir deras ordning följande:

Södermanland	74,8
Dalsland	74,9
Bohuslän	75,1
Östergötland	75,2

Dalarne	75,2
Medelpad	75,2
Nerike	75,3
Västmanland	75,3
Värmland	75,5
Jämtland	75,7
Gestrikland	75,7
Härjedalen	75,8
Sverige	*75,9*
Västergötland	76,0
Stockholm	76,0
Öland	76,1
Halland	76,3
Småland	76,5
Blekinge	76,6
Ångermanland	76,7
Gotland	76,8
Helsingland	76,9
Uppland	76,9
Västerbotten	76,9
Skåne	77,0
Lappland	77,5

Af denna förteckning framgår:

1) att medeltalen för kraniets längd-bredd-index i alla de svenska landskapens befolkning äro *dolikocefala*, näml. i Södermanland och Dalsland äkta dolikocefala, i de öfriga mesocefala;

2) att skilnaden mellan dessa indextal i de olika landskapen är *ganska ringa*, växlande mellan 74,8 för Södermanland och 77,5 för Lappland, alltså utgörande föga mer än 2 1/2 enheter;

3) att landskapens gruppering efter denna medelindex icke alldeles sammanfaller med grupperingen efter procenttalen af dolikocefali och brakycefali, om än, i stort sedt, en afsevärd

öfverensstämmelse förefinnes, i det att äfven i afseende på medelindextalen i landets mellersta partier den mera utpräglade dolikocefalien är representerad, under det att den i norr och söder är i aftagande. Sålunda finner man, att Södermanland, Dalsland, Bohuslän, Nerike, Dalarne, Västmanland, Värmland, Medelpad, Jämtland, Gestrikland och Härjedalen utmärka sig för en lägre index; hvaremot i norr Lappland, Västerbotten, Ångermanland och Hälsingland, i söder Skåne, Halland, Blekinge, Småland, Gotland och Öland kännetecknas af en högre index. Äfven i detta hänseende sticker Uppland af ifrån grannlandskapen och utmärker sig för en hög medelindex.

Ett stort och bredt bälte genom Sveriges midt, dock med undantag af Uppland, utmärker sig alltså genom *en mera utpräglad dolikocefali, under det att i norr och söder dolikocefalien minskas.*

Tiden medger icke att här ingå på en framställning af de öfriga antropologiska frågor som varit föremål för utredning genom den af svenska Sällskapet för Antropologi och geografi föranstaltade undersökningen. Jag vill här endast nämna, att af professor Fürsts bearbetning af tabelluppgifterna om *hår- och ögonfärg* framgår, att en icke obetydlig öfverensstämmelse mellan deras och hufvudformernas fördelning förefinnes. Under det att procenten af dolikocefaler och brakycefaler i Sverige utgör 87 % mot 13 %, utgöres procenten af individer med ljust hår af 75,3 % och af mörkt hår af 22,4 % (däraf 21,6 % brunt och 0,8 % svart), hvarjämte rödt hår representeras af blott 2,3 %. Ljusa, d. v. s. blå och grå, ögon förefinnas hos 66,7 %, under det att endast 4,5 % hafva bruna och 28,8 % melerade. I regeln sammanhöra ljust hår och ljusa ögon med dolikocefal hufvud-

form. Därmed är dock icke sagdt, att alla dolikocefala individer hafva ljust och alla brakycefala mörkt hår. Här liksom annorstädes har det visat sig, att under den ständigt fortgående korsningen ärfvas anlagen olika, så att somliga ättlingar kunna ärfva den ena af föräldrarnas hufvudform och den andras hår- resp. ögonfärg, och tvärtom i olika gradationer. Men i alla fall äro de angifna procenttalen af stort intresse. Vidare finner man, att i de olika landskapen, i stort sedt, den *ljusa hårfärgen och den blåa eller gråa ögonfärgen är mera utpräglad och talrikare förekommande i de landskap, där dolikocefalien är mest framträdande.*

Allting stämmer öfverens med den läran, att *dolikocefali, ljust hår och blåa ögon höra samman såsom raskaraktärer,* bilda en rastyp, under det att *brakycefali, mörkt hår och bruna ögon tillhöra en annan rastyp,* om än under den sedan urminnes tid fortgående korsningen en mängd blandformer uppkommit.

Af dessa antropologiska undersökningar öfver Sveriges nuvarande befolkning, hvilka här endast i några få, men väsentliga punkter kunnat beröras, framgår det, att denna befolkning till sina raskaraktärer motsvarar just den rastyp, som man på sätt och vis allt sedan Tacitus' skildrade den, men framför allt sedan Anders Retzius framställde resultaten af sina grundläggande undersökningar öfver Nordboernes kranieformer, lärt sig att uppfatta såsom den *germaniska.*

Svenskarna torde i själfva verket vara de *jämförelsevis renaste återstoderna af de gamla germaniska folken*, och de utgöra än i dag i antropologiskt hänseende ett märkvärdigt *homogent* folk. De utgöra en utpräglad kontrast till Sydtysklands, framför allt till Tyrolens och Sydbayerns befolkning, som med sina 85—90 % brakycefaler, och därtill höggradiga sådana, äfvensom sitt mörka hår och sina bruna ögon äro på

sätt och vis etniska kontraster till svenskarna med deras 87 % dolikocefaler, sitt ljusa hår och sina blåa ögon.

De undersökningar, för hvilka jag här i korthet för Akademien redogjort, hafva lämnat resultat som för kännedomen om vårt folk ega icke ringa intresse. Och om de än kostat ganska mycket arbete, är det af vigt att de blifvit utförda. Med den alltjämt ökade omflyttningen och uppblandningen af befolkningen i de olika delarna af landet, har det varit af betydelse, att de blifvit verkställda, innan det är för sent.

Det är ock en glädje att kunna meddela, att Sverige nu hör till de i detta hänseende bäst undersökta och bäst kända länder.

